



Martin Herem
Kaitseminister

ARUPÄRIMINE

30. 09. 2026

Seoses kaitsevaldkonnas tegutsevate isikute usaldusvääruse ja võimaliku mõjutatavusega

Lugupeetud kaitseminister Martin Herem,

23. oktoobril 2025 toimus Rakvere–Sõmeru teel Näpi valgustatud ülekäigurajal liiklusõnnetus, milles sõiduauto sõitis otsa jalakäijale. Kannatanu suri järgmisel päeval saadud vigastustesse ning autojuht lahkus sündmuskohalt. Hukkunu poeg Rasmus Kits on ajakirjandusele öelnud, et on näinud toimumikus avarii osalenud auto fotosid ning tema sõnul olid sõiduki kahjustused sellised, et tal on raske uskuda, et juht ei saanud kokkupõrkest aru. Samuti on ta öelnud, et autojuht saatis talle hiljem vabanduskirja. Vaatamata inimese surmale ja juhi sündmuskohalt lahkumisele lõpetas prokuratuur kriminaalmenetluse süüdistust esitamata. Prokuratuur ei ole juhi nime avalikustanud, aga avalikkusele on teada, et tegu on endise riigiasutuse ametnikuna, kellel on praegugi oluline positsioon ja kes nõustab paljusid suuri riigihankeid kaitsevaldkonnas. Kriminaalkorras karistamine tähendada sellele inimesele ka osast äritegevusest ilmajäämist. Need asjaolud tõstatavad kaitsevaldkonna seisukohalt laiema ja põhimõttelise küsimuse. Kaitsevaldkonnas tegutsevad inimesed ja ettevõtted võivad puutuda kokku relvastuse, laskemoona, strateegiliste kaupade, suuremahuliste riigihangete ning muu julgeolekutundliku informatsiooniga. Sellises valdkonnas ei saa usaldusvääruse hindamine piirduda üksnes küsimusega, kas inimese karistusregistris on kehtiv kanne. Julgeoleku seisukohalt on oluline ka see, kas inimese minevikus või tegevuses leidub asjaolusid, mida kolmandad isikud võiksid kasutada tema survestamiseks, mõjutamiseks või manipuleerimiseks. Selline risk võib eksisteerida sõltumata sellest, kas konkreetne kriminaalmenetlus jõudis süüdimõistmiseni.

Eriti oluline on see inimeste puhul, kellel on pikaajalised sidemed kaitsevaldkonnaga ning kes osalevad suuremahulistes kaitsehangetes või nõustavad neid. Riik peab suutma välistada olukorra, kus tundlike hangete ja informatsiooniga seotud inimese kohta eksisteerib kompromiteerivat teavet, kuid selle võimalikku mõju tema usaldusväärusele ja mõjutatavusele ei hinnata.

Sellest tulenevalt palume Teil vastata järgmistele küsimustele:

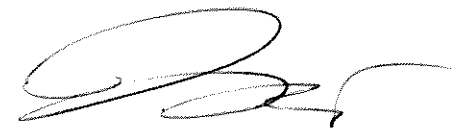
1. Kuidas hinnatakse Kaitseministeeriumi valitsemisalas julgeolekuriski olukorras, kus kaitsehangete või muu julgeolekutundliku tegevusega seotud inimese kohta on teada tõsiseid asjaolusid, mis võivad muuta ta mõjutatavaks või anda kolmandatele isikutele võimaluse teda survestada, isegi kui tema suhtes alustatud kriminaalmenetlus on lõpetatud süüdistust esitamata?
2. Kas ja kuidas kontrollitakse kaitsevaldkonna suurte lepingupartnerite, ettevõtete juhtide ja võtmeisikute usaldusväärust ning võimalikku mõjutatavust? Kas selline kontroll hõlmab ainult karistusregistrit või hinnatakse ka muid julgeoleku seisukohalt olulisi asjaolusid?

Arupärimine

3. Kuidas mõjutaks jõustunud kriminaalkaristus kaitsevaldkonnas tegutseva inimese võimalusi osaleda relvastuse, laskemoona ja strateegiliste kaupadega seotud riigihangetes, omada vajalikke tegevuslubasid või pääseda ligi julgeolekutundlikule informatsioonile?
4. Kas peate kaitseministrina vajalikuks, et kõnealuse juhtumi valguses kontrollitaks, kas Kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsevate ja suurte kaitsehangetega seotud võtmeisikute puhul on võimalikud mõjutatavuse ja julgeolekuriskid piisavalt hinnatud? Kui jah, siis kuidas kavatsete sellise kontrolli läbi viia?
5. Kaitsevaldkonnas peab usaldusväärsuse standard olema kõrge. Küsimus ei ole üksnes selles, kas inimene on kohtus süüdi mõistetud, vaid ka selles, kas tema kohta võib olla teavet või asjaolusid, mille abil oleks võimalik teda mõjutada, ning kas selline mõjutatavus võib omakorda ohustada riigikaitse huve.

Lugupidamisega

Riigikogu liikmed:

Helle-Hooveri Helme 
Evelin Paalamets 
Kert Lehtu 
Markus Helme 
RAIN EPLER 
ARVO ALLER 